

การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ในเด็กก่อนวัยเรียนด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาติพันธุ์ไทย-เขมร Pre-School Child Emotional Development Promotion Through the Local Wisdom of Thai-Khmer Ethnic Groups

ดรชนี มะลิงาม¹

Datchanee Malingam

¹สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์

Surin Provincial Health Office

ได้รับบทความ: 13 พฤษภาคม 2563

ปรับปรุงแก้ไข: 11 มิถุนายน 2563

ตอบรับตีพิมพ์: 12 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพิธีกรรมและวิธีการเลี้ยงดูเด็กตามแบบแผนดั้งเดิมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจง ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่า การเลี้ยงดูเด็กที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ ในเด็กก่อนวัยเรียนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมรในด้านความเชื่อ ข้อห้าม พิธีกรรมและประเพณียังคงมีการสืบทอดจนถึงปัจจุบัน เด็กที่เกิดมามีครุฑคุ้มครอง ต้องแต่งจวมให้เพื่อบูชาครุฑอายุ 1 เดือนจัดพิธีโกนผมไฟ เด็กชายให้บวชเป็นสามเณรเรียนรู้พระพุทธศาสนา มาตรฐานศีลธรรม เป็นต้น ด้านอาหารและการให้นมให้ลูกกินนมแม่รับประทานอาหารพร้อมกันทั้งครอบครัว ทำให้ลูกรู้สึกอบอุ่นส่งเสริมพัฒนาการและความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านสาเหตุการเจ็บป่วยและการป้องกันการเจ็บป่วยพาลูก

ใกล้ขีดศาสนา เพื่อขัดเกลากจิตใจ หรือมีสิ่งยึดเหนี่ยว เช่น วัตถุมงคลเครื่องรางต่าง ๆ เป็นต้น ด้านการดูแลขณะเด็กเจ็บป่วย ใช้สมุนไพรการเสี่ยงทายเพื่อหาสาเหตุการเจ็บป่วย ให้พระต๋นนำมนต์และในด้านการเล่นของเด็ก แม่จะร้องเพลงกล่อมให้ลูกนอน ให้ลูกเล่นอย่างอิสระตามธรรมชาติในชุมชน ชุมชน และกำลังใจ ในการเล่น ทำให้เด็กมีความสุขมีความมั่นใจและมีความมั่นคงทางอารมณ์เมื่อเติบโตขึ้น

จากผลการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปสู่การบูรณาการเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์เด็กก่อนวัยเรียนในพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมรที่ใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาแม่ที่ใช้ในการสื่อสารประจำวัน

คำสำคัญ: เด็กก่อนวัยเรียน, การเลี้ยงดูเด็ก, ชาติพันธุ์ไทย-เขมร, พัฒนาการด้านอารมณ์

Abstract

The objective of this research is to study the traditional and the procedure to treat the pre-school children rearing practice that promote emotional development of Thai-Khmer ethnic groups. The samples of this study were selected purposively. The qualitative research methodology was employed in this study. The data were collected through in-depth interviews and participatory and non-participatory observations.

The study found that, according to the ethno psychology for pre-school childcare, traditions and rituals, considered as the beliefs and taboos have been inherited until nowadays. Every new-born child is protected by “Khru” and have to make “Juam” to worship “Khru”. When a child is one

month old, the ritual of “*KonPhomfai*” will be conducted. Boys will ordain to study Buddhism and learn moral standards. According to foods and breastfeeding, a child would feed from mother’s breast milk, dine together for the whole family that make a child feels warmth; it can promote development and emotional stability. According to causes of illness and illness prevention that taking children to a temple for sermon listening children will be treated with herbs. Children live based on the religious precepts or the practice of a mental restraint (e.g. Sacred objects, amulets). Sometimes, children will be taken to a divination ceremony to find out a cause of sickness or to be sprinkled with the holy water. It can makes children to have tranquility and good mental health.. In term of children’s recreation, Mother will sing a lullaby for the children to sleep. Giving features freely in the community, Compliments and encouragement to play make children happy, confident and have emotional stability as they grow up.

As a result, of this study would be leaded to the integration health promotion of pre-school children of the Mon-Khmer ethnic groups that use a Khmer language as a mother tongue.

Keywords: pre-school children, child rearing, the Mon-Khmer ethnic groups, Emotional development

บทนำ

“เด็ก” เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ และเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน เป็นต้นทุนทางสังคมที่มีค่า การเลี้ยงดูเด็กโดยครอบครัวอย่างมีคุณภาพ ย่อมทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศให้มั่นคงได้ เพราะเด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของเด็กเป็นรากฐานของความเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้องเหมาะสม จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะจะทำให้เด็กเจริญเติบโตเป็นพลเมืองดี ผู้ที่อบรมเลี้ยงดูซึ่งอาจจะเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่น ๆ ต้องเป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี พร้อมทั้งจะถ่ายทอดความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และเป็นแบบฉบับอันดีให้แก่บุตรธิดาได้ (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2549, น. 4)

จากความสำเร็จของการวางแผนครอบครัว ทำให้อัตราการคุมกำเนิดของไทย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากอัตราร้อยละ 14.4 ใน พ.ศ.2513 เป็นร้อยละ 79.4 ใน พ.ศ. 2552 ทำให้อัตราเพิ่มของประชากรลดลงตามลำดับ จากร้อยละ 3.2 ในช่วงก่อน พ.ศ.2513 เป็นร้อยละ 0.41 ใน พ.ศ.2549 ซึ่งคาดการณ์อนาคตว่าแนวโน้มอัตราเพิ่มประชากรจะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 0.54 ใน พ.ศ. 2573 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างประชากร โดยประชากรไทย ใน พ.ศ. 2573 คาดว่าจะมีประมาณ 70.6 ล้านคน โดยสัดส่วนของประชากรวัยเด็กอายุ 0-14 ปี มีแนวโน้มลดลง (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2553, น. 44) และสถานการณ์พัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนในรอบ 15 ปีที่ผ่านมา พบว่า เด็กปฐมวัยประมาณ ร้อยละ 3 หรือ 1 ใน 3 ของเด็กเล็กในประเทศ มีพัฒนาการล่าช้า ซึ่งถือว่ามีย่านวนที่สูงมาก โดยพบว่ามีพัฒนาการทางภาษาล่าช้าถึงร้อยละ 20 ตามด้วยพัฒนาการทางปฏิภาณไหวพริบและการเข้ากับสังคม อีกร้อยละ 5 ซึ่งพัฒนาการทั้ง 2 ด้านจะมีผลต่อระดับสติปัญญา (เปิดสถานการณ์เด็กปฐมวัย, 2557) ในขณะที่สถานการณ์จากการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมทำให้ครอบครัว

เกิดความตึงเครียดสัมพันธ์สภาพภายในครอบครัวลดลงส่งผลต่อจิตใจ และอารมณ์ของเด็ก
การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญ

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2564 จึงได้กำหนดกรอบ
ทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนา
ศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความ
เข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมี
ประสิทธิภาพ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและ
เยาวชน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วน
ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนานวัตกรรมการบริหาร
จัดการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน
แห่งชาติ, 2561, น. 40-60)

กระบวนการพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ควรได้รับการเลี้ยงดู ค้ำครองจาก
บิดามารดาต่อเด็กที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ให้เจริญเติบโต เพื่อให้มีพัฒนาการ
ทั้งด้านร่างกายอารมณ์จิตใจสังคมและสติปัญญา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็ก
ปฐมวัย ประกอบด้วย อาหาร อากาศที่บริสุทธิ์ เชื้อชาติ เพศต่อมต่าง ๆ ในร่างกาย
สติปัญญา เป็นต้น (พิทยาภรณ์สิงหกันตพงศ์และณัฐวรรดา มณีรัตน์, 2555) รวมถึง
พัฒนาการเด็กตามวิถีชีวิตที่สอดคล้องบริบทและวัฒนธรรมเฉพาะหรือกลุ่มชาติพันธุ์
ที่แท้จริงของครอบครัวด้วยทั้งนี้เพราะชาติพันธุ์ที่บิดามารดาถือครองเป็นปัจจัยหนึ่งที่มี
ผลต่อพัฒนาการเด็ก โดยที่แต่ละชาติพันธุ์จะมีแบบแผนการเลี้ยงดูตามประเพณีและ
วัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งมีผลต่อแบบแผนการอบรมเลี้ยงดู กล่าวคือเมื่อบิดามารดาอยู่ใน
กลุ่มชาติพันธุ์ใด วิธีการเลี้ยงดูเด็กย่อมเป็นไปตามอารยธรรมดั้งเดิมของชาติพันธุ์นั้น

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน เป็นแหล่งอารยธรรมดั้งเดิมที่มีความ
หลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ สำหรับพื้นที่ภาคอีสานได้ทั้งหมดของประเทศไทย

มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาอันเป็นที่ตั้งของอาณาจักรขอมโบราณดังหลักฐานที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกและจากการสันนิษฐานของนักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีได้สันนิษฐานว่าราวพุทธศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมาพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 (พ.ศ. 1545-1553) แห่งอาณาจักรเขมรได้แผ่อาณาออกไปอย่างกว้างขวางครอบคลุมภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายจังหวัดศรีสะเกษ, 2544, น.59-62) สอดคล้องกับประกอบ ผลงาน (2538, น.1-16) ได้กล่าวถึงปราสาทขอมโบราณศิลาจารึกและประติมากรรมที่พบเป็นจำนวนมากในบริเวณที่ราบสูงโคราชคือเขตจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ ว่าเคยเป็นที่อยู่อาศัยของขอมหรือชาวเขมรโบราณ (ตั้งแต่สมัยขอมเรืองอำนาจก่อนอาณาจักรสุโขทัยของไทยประมาณปีพ.ศ. 1700) กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร จึงอาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคอีสานตอนใต้โดยทั่วไปเรียกตนเองว่า “คแมร” ในภาษาไทยชาวไทยเขมรมีกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของภาคอีสานเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ นอกจากนี้ชาวไทยเขมรยังอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่บางส่วนของจังหวัดนครราชสีมา มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และอุบลราชธานี และมีกระจายอยู่บ้างในบางพื้นที่เขตภาคตะวันออกเฉียงของจังหวัดปราจีนบุรี จันทบุรี ตราสระแก้ว และฉะเชิงเทรา

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเกิดและการปฏิบัติต่อเด็กดังจะเห็นจาก สมัยก่อนถ้าเราขึ้นบนเรือนของชาวเขมรไปเห็นที่นอนของเขา เรามักจะพบสิ่งหนึ่งบนหิ้งบูชา หรือบนหัวนอน อาจเป็นกะลามะพร้าว หรือขันสำริดใส่ขี้เถ้าใบพลู ลูกหมาก เทียนไข หรือไม้ก็เป็นวัตถุทรงสูงป มีใบตาลฉลุเป็นลวดลายเสียบประดับรอบสลักเล็ก ๆ นั้น อย่างสวยงาม และมีรูปเทียนดอกไม้อีกด้วย กะลามะพร้าว ขันสำริดนั้นเรียกว่า “จวมโบน” เป็นสิ่งที่เขมรเรียกว่า “จวม กรู กำเนิด” (คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนาสุรินทร์, 2553, น.4) ชาติพันธุ์ไทย-เขมร จะทำพิธีสู่ขวัญกรูกำเนิด

ให้เด็ก ๆ ตั้งแต่เป็นทารก ครั้นเมื่อโตขึ้นต้องเรียนรู้การบูชาจวมกรู โดยอาจบอกสารภาพบาปหรือความผิดและอาจตั้งสัจจะต่าง ๆ กับกรูกำเนิต ผู้ซึ่งคอยดูแลควบคุมให้ทรงไว้ซึ่งความดี

การผสมผสานวิธีการเลี้ยงดูเด็กตามแบบแผนดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์กับวิธีการเลี้ยงดูเด็กตามยุคสมัยปัจจุบันที่เหมาะสม เพื่อเป็นองค์ความรู้ที่จะนำไปปฏิบัติบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมของตนเอง ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และสภาพแวดล้อม จึงเป็นภารกิจที่บุคลากรทางสาธารณสุข และทางสังคมวัฒนธรรมต้องร่วมมือกันศึกษาวิจัย เพราะการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือประสบการณ์ในชีวิตจริงเป็นการบูรณาการชีวิตกับการเรียนรู้เข้ามามีด้วยกัน ถึงแม้จะมีทฤษฎีจิตวิทยามากมายสำหรับนำมาใช้เป็นแนวทางประกอบการเลี้ยงดูเด็ก แต่เนื่องจากแต่ละทฤษฎีอยู่บนความเชื่อของบางประการ ทำให้ไม่อาจสร้างความสุขแก่ตัวเด็กและผู้ใหญ่ได้ จึงควรศึกษาความรู้ทางจิตวิทยาระดับชาติพันธุ์ในการเลี้ยงดูเด็กเพื่อสืบค้นรหัสทางจิตวิทยาชาติพันธุ์ของกลุ่มชนใด ๆ ให้ได้ความชัดเจนถ่องแท้ จึงจะสามารถพัฒนาคุณภาพเด็กได้อย่างแท้จริง ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร เพราะยังมีผู้น้อยอยู่และมีความจำเป็นที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการสาธารณสุขของอีสานใต้ และแนวชายแดนไทย และราชอาณาจักรกัมพูชา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิธีการเลี้ยงดูเด็กตามแบบแผนดั้งเดิมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ในเด็กก่อนวัยเรียนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมรในราชอาณาจักรไทย และชาติพันธุ์เขมรในราชอาณาจักรกัมพูชา

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้อาวุโส ผู้สูงอายุ พระ ราษฎรพื้นบ้านที่มีความเกี่ยวข้องในการเลี้ยงดูเด็กและผู้ปกครองในกลุ่มชาติพันธุ์มอญ-เขมรที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นเด็กก่อนวัยเรียนในพื้นที่ราชอาณาจักรไทย คือ บ้านโพธิ์ทอง ตำบลเชื้อเพลิง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ และบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 20 คน และผู้อาวุโส ผู้สูงอายุ พระ ราษฎรพื้นบ้านที่มีความเกี่ยวข้องในการเลี้ยงดูเด็กและผู้ปกครองในราชอาณาจักรกัมพูชา คือ บ้านเปรียะด๊ะ ตำบลเปรียะด๊ะ อำเภอบोनเตียแซรีย (บันทายศรี) จังหวัดเสียมเรียบ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

ผลการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามศึกษาการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมรในราชอาณาจักรไทย และราชอาณาจักรกัมพูชาโดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วมในสถานการณ์ หรือกิจกรรมของชุมชน รวมทั้งการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องรวบรวมเพื่อนำเสนอผลการศึกษาการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ในด้านพิธีกรรม ความเชื่อ ข้อห้าม และประเพณีวัฒนธรรมด้านอาหารและการให้นม ด้านการดูแลขณะเด็กเจ็บป่วย ด้านสาเหตุการเจ็บป่วยและการป้องกันการเจ็บป่วย และด้านการเล่นของเด็ก ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจอารมณ์ พบว่า

ด้านความเชื่อ ข้อห้าม พิธีกรรมประเพณี การเลี้ยงดูเด็กในด้านความเชื่อ ข้อห้าม พิธีกรรมประเพณี ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์นั้น ชาวไทย-เขมรมีความเชื่อว่าเด็กทุกคนที่เกิดมาจะมีเทพเจ้า หรือครุคอยคุ้มครอง ปกป้องรักษา

ซึ่งเรียกว่า ครูกำเนตพ่อแม่หรือปู่ย่าตายายจะต้องทำจวม ซึ่งเป็นวัตถุทรงสลับ เพื่อเป็นการบูชาครูกำเนต (จวมครูกำเนต) ดังรูปภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตรชนี มะลิงาม. (2559, มีนาคม 11). จวมสนมสังวาลของชาวไทยเขมรซึ่งจัดแต่งให้กับเด็กที่เกิดมาแล้วมีทั้งสายรกพันตัวและครอบที่ศีรษะ [ภาพถ่าย]

เมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 1 เดือน ก็จะทำพิธีโกนผมไฟ (กัต ส็อก บักกอก จม็อบ) โดยมีความเชื่อว่า เส้นผมของเด็ก ที่ติดมาจากครรภ์มารดานั้น เป็นสิ่งที่ไม่สะอาดจะต้องตัดออก จึงจัดประเพณีการโกนผมไฟให้กับเด็กคนนั้น และหมอดำแย (แมจม็อบ) ผู้ที่เป็นผู้ทำคลอดให้ซึ่งเปรียบเสมือนการช่วยให้แม่และเด็กข้ามทะเลได้อย่างปลอดภัย จึงถือว่าเป็นหน้าที่ของแม่และเด็กที่จะต้องแสดงความขอบคุณจัดสิ่งสักการบูชาหมอดำแย และพิธี กัต ส็อก บักกอก จม็อบ นี้ ยังเป็นการจัดพิธีกรรมเพื่อรับขวัญเด็กที่เกิดใหม่ให้มีความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตอีกด้วย เช่นเดียวกับชาวเขมรในราชอาณาจักรกัมพูชาเมื่อคลอดลูกออกมาได้ 3 เดือนหลังการอยู่ไฟจะมีพิธีกรรมการออกไฟของหญิงหลังคลอดที่เรียกว่า พิธีกรรม ตันเล็ยะ จังกราน เพื่อขอบคุณหมอดำแย (ขม็อบ) ที่ดูแลตอนคลอดลูกให้ปลอดภัยทั้งแม่และลูก และเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ขอบคุณที่คุ้มครองให้

การคลอตลูกปลอดภัย พร้อมทั้งรับขวัญเด็กที่เกิดใหม่ด้วยเช่นกันซึ่งเด็กจะได้รับ การสัมผัสที่อ่อนโยนจากคนรอบข้าง จากการอุ้ม การโอบกอด หอมแก้ม และการให้พร ต่าง ๆ ในขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม

นอกจากนี้ในเด็กผู้ชายเมื่ออายุได้ 5-6 ปี ผู้ปกครองจะจัดพิธีกรรมการบวช สามเณรให้กับเด็ก ซึ่งอาจจะเป็นการบวชหน้าไฟเพื่ออุทิศกุศลให้ผู้ตายที่เป็นญาติผู้ใหญ่ ที่มีพระคุณหรือการบวชสามเณรเพื่อเรียนรู้พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ชัดเกลาคิดใจทำให้เด็กมีจิตใจสงบ อ่อนโยน และสร้างความมีวินัยให้กับเด็ก ด้วยเช่นกัน ซึ่งในปัจจุบันผู้ปกครองนิยมให้ลูก ๆ บวชในช่วงปิดเทอม เรียกว่า การบวช สามเณรภาคฤดูร้อน ทำให้เด็กก่อนวัยเรียนได้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้เรื่องจิตในบุญ ประเพณีดังกล่าว

พ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูเด็กชาวไทย-เขมรจะพาลูกหลานเข้าร่วมในบุญประเพณี 12 เดือนเสมอ เช่น ประเพณีการทำบุญข้าว “เทอบ้อนเซรอว” หลังฤดูการเก็บเกี่ยวใน เดือนยี่ การเซ่นไหว้ปู่ตา “แซนกะตวมตา” ก่อนการลงนาในเดือนหก รวมทั้งการจัดงาน มงคลต่าง ๆ อาทิ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช การโกนจุกเป็นต้น ทำให้เด็ก ก่อนวัยเรียนได้ซึมซับ ได้รับการขัดเกลาคิดใจ และตระหนักรู้ว่าต้องมีความกตัญญู การพึ่งเทศน์ในเทศกาลเทศมหาชาติในเดือนสาม ทำให้เด็กก่อนวัยเรียนได้ซาบซึ้งใน รสพระธรรมจากการได้มาพึ่งเทศน์ได้ซึมซับประสบการณ์ด้านคุณธรรม จริยธรรม กล่อมเกลาคิดใจให้มีความอ่อนโยน เพราะการพึ่งเทศน์นั้น เด็กก่อนวัยเรียนจะเริ่มใช้ พุทธวิธีบำบัดความบกพร่องทางกายผสมผสานกับภูมิปัญญาในลัทธินับถือผี และพราหมณ์จึงสามารถพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งได้ ประเพณีวันเข้าพรรษา แห่เทียนพรรษา ในเดือนแปดเด็กก่อนวัยเรียนจะได้สัมผัสบรรยากาศการทำบุญ การไปวัด การทำทาน การฟังธรรม การแห่เทียน ฯลฯ เกิดความรู้ความเข้าใจว่าแสงสว่างแห่งเปลวเทียน คือ ธรรมะสว่างในใจดังคำสัจภาษณ์

“เข้าพรรษา แม่ก็พากันไปวัดลูก ๆ ก็ไปด้วย พาลูกไปด้วยให้แต่เป็นเสาร์ - อาทิตย์ แต่ถ้ามันเป็นวันจันทร์เขาก็ไปโรงเรียนกับแม่เขา แต่ถ้าวันเสาร์ - อาทิตย์ก็พาหลานไปทั้งหมด เพื่อให้ลูกหลานเขาได้จำไว้ว่า ถ้าแม่ไม่อยู่แล้ว ถ้าไปวัดต้องทำอย่างนี้ ๆ เข้าพรรษาหรือไปทำยังงี้ให้เขาไปดู เป็นตัวอย่าง เพราะแม่ว่ามันดี มันทำให้จิตใจดี แม่เชื่อเรื่องการทำบุญ”

เลียม สุวรรณทอง(สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2559)

ประเพณีกันสงฆ์ในเดือนเก้า ซึ่งเด็ก ๆ มีโอกาสได้ไปวัดเอาข้าวปลาอาหารไปถวายพระทุกวัน กับพ่อแม่ หรือปู่ย่า ตายาย ได้ฟังธรรม ได้เห็นบรรยากาศสงฆ์รับน้มน้ำ ได้รับการยกย่องจากผู้ใหญ่ ได้อยู่ในบรรยากาศสบายๆ เหมือนห้องเรียนทางจิตวิทยาที่ใจจบบ่มเพาะให้เด็ก ๆ สามารถพัฒนาทางอารมณ์ได้เร็วขึ้นส่งผลให้จิตใจสงบและอ่อนโยน ประเพณีแห่เทียนในคืนสิบซึ่งถือเป็นวันสารทเพ็ญ ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมรให้ความสำคัญมาก เป็นการรวมพลลูกหลาน ญาติพี่น้องทำให้เด็ก ๆ ก่อนวัยเรียนได้รับความอบอุ่น ได้สัมผัสในบรรยากาศของการไล่เรียงลำดับญาติและโยงถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เกิดความเข้มข้นทางสายโลหิตสายพันธุ์และกลุ่มชาติพันธุ์ และประเพณีทอดกฐินและประเพณีลอยกระทง ในคืนสิบสอง ที่เด็กก่อนวัยเรียนได้เรียนรู้การทำกระทง

ด้านอาหารและการให้นม การเลี้ยงดูเด็กในด้านอาหารและการให้นมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ และอารมณ์นั้นในวัยทารกพ่อแม่จะช่วยกันเลี้ยงดูลูก พ่อจะคอยดูแลแม่ในเรื่องอาหารการทาน หรือความเป็นอยู่ทุกอย่าง รวมทั้งผู้สูงอายุในบ้านก็จะช่วยดูแลในภาพรวมทุกอย่าง เพราะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อน ทำให้ลูกได้รับความอบอุ่น ส่วนแม่จะให้ลูกดูดนมจากอกแม่ จนกว่าลูกจะหย่านม ในตัวแม่ขณะที่ลูกกำลังดูดนมจากอกแม่ก็จะช่วยให้แม่เป็นผู้มีจิตใจอ่อนโยน เปี่ยมด้วยความรักและ

เมตตา อันเนื่องมาจากความรู้สึกสงบ เป็นสุข เปี่ยมด้วยความรักที่มีต่อลูก ทำให้เด็ก อารมณ์ดี และกระบวนการโอบอุ้มและโต้ตอบระหว่างแม่และลูก ขณะลูกดูดนมจากอก แม่ที่จะปูพื้นฐานสำคัญของกระบวนการเรียนรู้และตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างเหมาะสม ในเด็ก เพราะขณะที่ลูกดูดนมจากอกแม่ ลูกจะสบตาแม่ เป็นการสื่อสารสำคัญที่ถ่ายทอด ผ่านการมองเห็นในระยะที่เหมาะสม นอกจากนี้ขณะที่ลูกกำลังดูดนมแม่ มือลูกจะสัมผัส กับผิวแม่ จมูกลูกจะได้กลิ่นกายแม่ ลิ้นของลูกจะได้รับรสน้ำนมแม่ร่วมกับความรู้สึกอึด สบายและผ่อนคลาย ขณะที่หูของลูกจะได้ยินเสียงที่กำลังเกิดขึ้นรอบตัว ดังนั้นประสาท สัมผัสทุกส่วนของเด็กจะถูกกระตุ้นให้เกิดการทำงานบนความรู้สึกดี ๆ ที่แม่ถ่ายทอดสู่ลูก อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการสังเกตและโต้ตอบอย่างเหมาะสมของเด็กซึ่งจะช่วย กระตุ้นประสาทสัมผัสทั้งห้าในการช่วยส่งเสริมพัฒนาการและความมั่นคงทางอารมณ์ ของเด็กได้เป็นอย่างดีและแม่จะให้ลูกได้ทานนมทันทีเมื่อลูกรู้สึกหิวทำให้ลูกรู้สึกอบอุ่น ดังคำสัมภาษณ์

“แม่อีกทำกับข้าว ทำอะไรหลายอย่าง ถ้าลูกร้องก็ให้มาดูดทานนม ทานนม เสร็จก็ไปทำอีกก็ให้นอนเล่นไป....”

มวน สุวรรณทอง (สัมภาษณ์, 31 ธันวาคม 2558)

เมื่อลูกเริ่มทานข้าวเป็นอาหารเสริมแม่ก็จะป้อนข้าวลูก ซึ่งในสมัยก่อนนั้น การป้อนข้าวลูก พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูจะใช้มือป้อน ซึ่งแม่และผู้ใหญ่ที่ใช้ปั้นข้าวป้อน คือ สัมผัสที่เด็กรับรู้และอบอุ่นมีความสุขและจะเป็น “สัญญา” ให้จดจำไว้ทำตามในอนาคต การให้นมลูกของแม่ของดังคำสัมภาษณ์

“น้ำก็ใส่มือป้อน ข้าวก็ใช้มือป้อน เอาข้าวใส่ไปก็เอามือปาดตามไม่จ้นข้าว มันหล่น เอามือวักน้ำให้ดื่มอีก (สบ้อง ตี้อยอเพอะ)..”

มวน สุวรรณทอง(สัมภาษณ์, 31 ธันวาคม 2558)

เมื่อลูกอายุได้ประมาณ 1 ปี จะให้เด็กช่วยเหลือตัวเองในการรับประทานอาหาร โดยยอมให้หกเลอะได้ เมื่อถึงเวลามีอาหาร สมาชิกในครอบครัวก็จะรับประทานอาหารด้วยกันพร้อมหน้า พร้อมตาซึ่งเป็นการสร้างรอยยิ้มและความสุขให้กับลูกได้ ทำให้ลูกรู้สึกอบอุ่น ส่งเสริมพัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ในเด็กก่อนวัยเรียน นอกจากนี้เมื่อลูกเข้าเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณครูก็จะส่งเสริมให้เด็ก ๆ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์แต่ถ้าเด็กรู้สึกไม่อยากรับประทานอาหารคุณครูก็จะใช้วิธีการพูดคุย หลอกล่อเพื่อให้เด็กมีความสุขในการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้ ดังคำสัมภาษณ์

“ทุกวันเด็กไม่ค่อยทาน ต้องบังคับต้องหลอกล่อว่าให้ทานปลาเยอะ ๆ จะได้ว่ายน้ำเก่งเหมือนปลา (ต้องทานเนื้อปลา) อย่างผักก็ต้องบอกว่าถ้าอยากผิวสวยต้องทานผักและถ้าอยากวิ่งเร็วเหมือนกระต่ายก็ต้องทานผัก (กระต่ายทานผัก) ต้องหลอกเขาสารพัดอย่าง”

ประหยัด บังคะดารา (สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2558)

ซึ่งทำให้เด็ก ๆ รู้สึกสนุกกับการรับประทานอาหารมากขึ้น และก่อนรับประทานอาหารทุกครั้ง จะมีกิจกรรมกล่าวขอบคุณข้าวของเด็ก ๆ ช่วยฝึกให้เด็ก ๆ รู้จักการสำรวม ภาย วาจา ใจ ก่อนการรับประทานอาหารส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ ดังรูปภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ดรชนี มะลิจาม. (2559, กรกฎาคม 12). เด็กก่อนวัยเรียนชาวไทย-เขมรใน
ชั้นอนุบาล ประกอบกิจกรรมกล่าวขอบคุณข้าวก่อนการรับประทานอาหารกลางวัน
[ภาพถ่าย]

ด้านสาเหตุการเจ็บป่วยและการป้องกันการเจ็บป่วย การเลี้ยงดูเด็กในด้าน
สาเหตุการเจ็บป่วยและการป้องกันการเจ็บป่วยที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ
อารมณ์นั้น พ่อแม่ชาวไทย-เขมรจะพาลูกไปทำบุญ ไหว้พระที่วัดเมื่อมีโอกาส เช่น
ในวันพระหรือวันสำคัญต่าง ๆ และบางครั้งก็จะได้รับพระ หรือวัตถุมงคลที่เป็นเครื่องราง
ของขลัง หรือผ้าผูกแขน (เมาะจงโด) ให้เด็ก เพราะมีความเชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ที่จะคอยปกป้องคุ้มครองลูกให้อยู่รอดปลอดภัยจากภัยอันตรายต่าง ๆ ได้ และเมื่อ
คลอดลูกมา พ่อแม่ชาวไทย-เขมรจะเก็บสะดือลูกเอาไว้โดยการผูกไว้ที่คานแขวนเปล
เพราะมีความเชื่อว่ามีลูกหลายคนแล้วเอาสะดือมามัดรวมกันจะทำให้ลูกรักกัน และ
เป็นเสมือนของขลังให้อาเภ็บไว้จนลูกโต เพราะจะทำให้ลูกปลอดภัยจากโรคร้ายต่าง ๆ
และแข็งแรง ดังคำสัมภาษณ์

“สะดือปล่อยให้แห้งเอง มันก็หลุดเอง เมื่อก่อนเก็บไว้เพราะคนแก่คนโบราณ เขาจะบอกว่าเก็บห่อเอาไว้และก็ผูกไว้ตรงที่แขวนเปลให้เขาอนตรงอยู่ เขาบอกว่า ถ้าลูกมันเกิดมาคนที่ 2 ให้เอามามั้ตรวมกันแล้วลูกจะรักกัน”

สัมพันธ์ บุญยี่ต (สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2559)

“สะดือเก็บไว้ในกะลาใช้กะลาลาน้อย ๆ กะลาต้องทำให้สวยใส่กะลาไว้บนหัวนอน ทุกวันนี้ไม่อยู่แล้วมันนานแล้วก็เอาทิ้ง...ไว้บนหัวนอนให้ลูกจนโต คนแก่คนเฒ่าบอกว่าให้น้องมันโตอย่าให้มันเป็นไข้ได้เจ็บอะไรอย่างนี้หนา...แล้วก็เก็บไว้”

เลียม สุวรรณทอง (สัมภาษณ์, เมษายน 2559)

เช่นเดียวกับการเลี้ยงดูเด็กของชาวขแมร์ในราชอาณาจักรกัมพูชาที่เชื่อว่าการให้พระทำพิธีผูกแขนให้ลูก และการเก็บสะดือไว้ด้วยการแขวนคอให้ลูกจะทำให้ลูกอยู่รอดปลอดภัยและพบแต่สิ่งที่ดีในชีวิต ดังคำสัมภาษณ์

“ดูแลลูกก็มีด้ายผูกแขนที่พระให้ (จันลองดัย) ไปวัดพระก็ให้มาเห็นว่าเป็นเด็ก..มีสายสะดือผูกไว้ด้วยผูกไว้ใหม่เหมือนคนอื่น คนที่นี้จะตัดสะดือเด็กผูกคอไว้ 2 - 3 ปี ก็เอาเก็บไว้ เหมือนคนอื่น เชื่อว่าเก็บไว้แล้วจะทำให้ดีต่อเด็ก”

ตุ๊จ เซาะ (สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2558)

ซึ่งทำให้พ่อแม่มีความมั่นใจในการเลี้ยงดูลูกส่งผลให้พ่อแม่และลูกมีสุขภาพจิตดี ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ ในเด็กก่อนวัยเรียน ดังรูปภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ดรชนี มะลิงาม. (2558, กรกฎาคม 31). เด็กก่อนวัยเรียนชาวขแมร์ใน
ราชอาณาจักรกัมพูชาผูกสวดือแขวนคอ ข้อแขวนผูกด้วยด้ายที่พระผูกให้ และเด็กที่แขวน
เครื่องรางที่ได้รับมาจากพระที่วัด[ภาพถ่าย]

เมื่อลูกอายุได้ประมาณ 1-3 ปี พ่อแม่ก็จะเปิดโอกาสให้ลูกได้ทำกิจวัตร
ประจำวันด้วยตนเอง และพ่อแม่จะเล่านิทานให้ลูกฟัง เมื่อเว้นว่างจากการประกอบ
กิจการงานในแต่ละวันทำให้เด็ก ๆ รู้สึกสนุกกับเรื่องราวที่ได้รับฟังทำให้อารมณ์ดี

เมื่อลูกอายุได้ 3 – 5 ปี พ่อแม่จะสอนให้รู้ผิด รู้ถูก กลับบอกเมื่อทำผิด สอน
ให้รู้จัก ขอบคุณ ขอโทษไม่เป็นไรให้ติดปากดังคำสัมภาษณ์

“เด็ก 5 ขวบไหว้ ขอโทษอะไรเป็นหมดแล้ว”

เลียม สุวรรณทอง (สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2559)

นอกจากนี้เมื่อเด็ก ๆ เข้าเรียนที่โรงเรียนอนุบาล หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เด็ก ๆ จะได้ทำกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ ด้วยเช่นกัน เช่น การนุ่งขาวห่มขาวไปเรียนพร้อมทำบุญตักบาตรในวันพระ เป็นต้น ดังรูปภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ดร.ชนัน มะลิงาม. (2559, พฤษภาคม 3). กิจกรรมคุณครูและเด็กก่อนวัยเรียน ในโรงเรียนอนุบาลร่วมกิจกรรมนุ่งขาว ห่มขาว ทำบุญตักบาตร ในวันพระที่วัด และ คุณครูและเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแสดงความเคารพบนอบ ถวายสักการะแก่พระพุทธรูป [ภาพถ่าย]

ด้านการดูแลขณะเด็กเจ็บป่วย การเลี้ยงดูเด็กในด้านการดูแลขณะเด็กเจ็บป่วย ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ของชาวไทย-เขมรนั้น หากเด็กมีอาการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ พ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูก็จะใช้สมุนไพรที่ได้ในครัวเรือนมาทำการรักษา และถ้ารักษาที่ไหนไม่หาย จะไปวัดเพื่อให้พระรดน้ำมนต์ให้ หรือใช้วิธีรักษากับหมอพื้นบ้านที่เรียกว่า หมอเป่า (กูชะเดาะ) ซึ่งใช้วิธีการเคี้ยวยาสมุนไพร และบริการมคาถา แล้วเป่าให้เด็กนั้นเองแต่ถ้าอาการยังไม่ดีขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุการเจ็บป่วยก็จะไปหาอาจารย์เจ้าพิธี หรือพ่อหมอ แม่หมอในหมู่บ้าน เพื่อให้เสี่ยงทาย (โบล) หาสาเหตุการเจ็บป่วยดังกล่าวสัมภาษณ์

“แต่ก่อนเด็กเป็นชาวเป็นตาลก็มาให้ตาเป่าก็ตีขึ้น แต่ก่อนมีเด็กมาให้ ตาเคียวหมากก็เป่าให้ ตารู้ว่าเป็นโรคอะไรเป็นชาวเป็นไฟลามทุ่งเป็นงูสวัดอีสุกอีใส คนแต่ละคนไม่เหมือนกัน สมัยแต่ก่อนไม่มียา ส่วนหนึ่งก็เชื่อว่าเชื้อโรคมาจากตัวพ่อแม่ด้วย”

เปี้ยด ทรงประโคน (สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2558)

ด้านการเล่นของเด็ก ในด้านการเล่นของเด็กที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ของชาวไทย-เขมรนั้นเมื่อลูกยังเป็นวัยทารก พ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูจะร้องเพลงให้กล่อมเวลาลูกนอน เล่นจะเอ่ แขนงของเล่นที่มีสีสันสดใส ที่มีเสียงกรังกรังให้ลูกได้เล่น ทำให้เด็กสนุกสนาน อารมณ์ดี ส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจอารมณ์ เมื่อลูกเริ่มเดินเองได้ พ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูจะให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ เช่น เล่นดินตามธรรมชาติ การเล่นกับเพื่อน ๆ พี่น้อง รวมทั้งการได้พบปะญาติพี่น้องในเทศกาลต่าง ๆ ทำให้เด็ก ๆ ได้รับความสนุกสนาน เด็ก ๆ จึงรู้สึกเป็นอิสระเมื่อได้เล่น รอยยิ้มและเสียงหัวเราะจากความสุขที่ได้จากการเล่นจะทำให้เด็กเป็นคนอารมณ์ดี มองโลกและบุคคลรอบตัวในแง่บวก ส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ และอารมณ์ ดังคำสัมภาษณ์

“เล่นน้ำ เล่นโคลนอะไรก็เปื้อนโคลนไป..ถ้าเป็นดินทรายชอบเล่นมากอยู่บ้านก็เล่นดินเหมือนกัน”

มวน สุวรรณทอง (สัมภาษณ์, 31 ธันวาคม 2558)

“....ตกเย็นพอแดดล่มก็พากันไปเล่นที่ปราสาทพี่ ๆ เยอะเขาก็เตะบอลเตะอะไรกัน มีแต่รุ่นหลานๆนี่แหละมาเล่นกันที่ปราสาท มาเตะบอลมาเตะอะไร ทุกวันเลย หย้ามันดูน่าเล่น ก็พากันเข้าไปเล่นตัวเล็กก็ไปด้วยวิ่งตามเขา...”

รุ่งทิพา สวายพล(สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2558)

“ในเทศกาลลูกหลานจากกรุงเทพฯ ก็จะไปรวมกันเช่นวันสงกรานต์ ทั้ง 4 หมู่บ้านเล่นสนุกสนานรวมกัน อย่างวันพ่อ วันแม่จุดเทียนเด็กก็ไปรวมกันที่นี่”

ฉัญพร ไชยอินทร์ (สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2558)

โดยของเล่นส่วนมากจะเป็นของเล่นที่พ่อแม่ทำเองจากวัสดุที่มีในบ้านที่ไม่เป็นอันตรายกับเด็ก หรือประดิษฐ์เองจากวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน และเมื่อเด็ก ๆ เล่นได้สำเร็จ พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูจะให้คำชมเชย ถ้าเล่นไม่สำเร็จก็ให้กำลังใจ ดังคำสัมภาษณ์

“เวลาเขาเล่นก็ปล่อยให้เขาเล่นนอกจากจะไปเล่นสิ่งที่อันตรายก็ห้าม อย่างเวลาเขาเล่นมีดก็ห้ามเขาว่าไม่ให้เล่นเดี๋ยวจะบาดมือเลือดออก...ถ้าเขาเล่นของไม่ดี เราก็เปลี่ยนของเล่นให้เขาเขาก็จะเล่นที่เราเอาให้ใหม่ อันที่เราห้ามมันอันตรายเราก็เอาออก เราก็หาอย่างอื่นให้เขาเล่นถ้าไม่นั้นเขาก็จะร้องเพราะเขาไม่มีของเล่น...ถ้าเขาทำดีก็ตบมือให้เขาชมเขา..”

สัมฤทธิ์ บุญยิต (สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2559)

นอกจากนี้แล้ว พ่อแม่หรือผู้ปกครองชาวไทย-เขมรจะร้องเพลงกล่อม หรือเล่านิทานพื้นบ้าน ให้ลูก ๆ ฟังก่อนนอนเช่น นิทานเรื่อง “เมียวร้อง”(แมวเหมียว) ดังที่คุณยายทองสุข สุสร (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2559) ผู้สูงอายุชาวไทย-เขมร ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังดังนี้

นิทานเรื่อง “เมียวร้อง”

เมียว เอ้ย เมียวร้อง กม คัม อาปอง เกีย เตี้ยล้วยเฮอย

(แมวเอ๋ยแมวเหมียวอย่ากัดหนูเลยเขานอนหลับแล้ว)

เตี้ยเตี้ยวออยล้วยเสมอะออย คลัง ออยเมียน กำลั้ง

(นอนไปให้หลับ กรนให้ดังให้มีแรง)

กรรอกเลองรีวจ เลียง ก้อม เสือว เลียง ซงาย

(ต้นขึ้นมาก็ให้เล่น แต่อย่าเล่นไกล)

เลียง เปียด โดย อาย สดับ เปียะ ม่นาย เฮา

(เล่นใกล้ฟังเสียงแม่เรียก)

อาปอง เฮย สดับ เปียะ ม่นาย เฮา

(หนูเอ๋ยฟังเสียงแม่เรียก)

ในปัจจุบันก็ยังมีการเล่นให้ลูกหลานได้ฟังที่บ้านด้วยเช่นกันแต่เรื่องราวก็จะเปลี่ยนไปตามยุคสมัย และเมื่อเด็กเข้าเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณครูก็เล่าให้เด็ก ๆ ได้ฟังทำให้เด็ก ๆ รู้สึกสนุกสนาน และมีความสุข ส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ ในเด็กก่อนวัยเรียน

นอกจากนี้การเล่นพื้นบ้านต่าง ๆ เช่น การรำกะโน๊บติงตองที่เด็กได้ร่วมแสดงยังทำให้เด็กได้รับความเพลิดเพลิน มีความสุข ซึ่งก่อนการแสดงการเล่นพื้นบ้านทุกครั้งจะมีพิธีไหว้ครู เพื่อความเป็นสิริมงคล เป็นพิธีกรรมที่แสดงความเคารพ และระลึกถึงพระคุณของครูอาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้กับศิษย์สืบต่อกันมา แสดงถึงความรักที่อาจารย์และลูกศิษย์ที่มีต่อกัน และทำให้ศิษย์เกิดความมั่นใจในแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งเป็นธรรมเนียมอันดีงามที่โน้มน้าวจิตใจให้รักหาคุณความดี และช่วยดำรงรักษาวิทยาการให้สืบเนื่องต่อไปช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ในเด็กก่อนวัยเรียนด้วยเช่นกันดังรูปภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ดร.ชนิ มะลิงาม. (2559, กันยายน 2). เด็กก่อนวัยเรียนชาวไทย-เขมรร่วมในพิธีกรรมการไหว้ครูก่อนการแสดงการเล่นพื้นบ้าน(การรำกะโน้บติงตอง)เพื่อความเป็นสิริมงคล[ภาพถ่าย]

อภิปรายผล

เด็กทุกคนเปรียบเสมือนผ้าขาวบริสุทธิ์ พร้อมเติบโตเป็นเด็กดีของพ่อแม่และสังคม คนโบราณจึงมีกระบวนการในการดูแลทะนุถนอมอันเป็นที่มาของภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กจากประสบการณ์การใช้ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี การส่งเสริมให้เด็กก่อนวัยเรียนให้มีพัฒนาการสมวัย โดยเฉพาะในด้านจิตใจอารมณ์นั้น จึงเป็นการเลี้ยงดูเด็กที่สอดคล้องกับบริบทสังคม วัฒนธรรม

ด้านความเชื่อ ข้อห้าม พิธีกรรม ประเพณี การอุ้ม การโอบกอด หอมแก้ม และการให้พรต่าง ๆ ในขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมเป็นการเสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์ของลูกต่อพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูจะส่งผลให้ลูกอารมณ์ดีสอดคล้องกับขด่าพิมพ์ ผ่าสวัสดี (2559, 25) ที่กล่าวว่า การได้รับการสัมผัสที่อ่อนโยนจากคนรอบข้างของเด็กก่อนวัยเรียน ทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัย และเกิดความไว้วางใจต่อผู้อื่น รับรู้ว่าเป็นที่รัก ส่งผลให้รู้จักการให้ รู้จักแบ่งปัน ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนา

คุณธรรมจริยธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคม ช่วยป้องกันปัญหาพฤติกรรมเกรี้ยวกราด
ได้ในอนาคต

ด้านอาหารและการให้นมเด็ก การให้ลูกทานนมแม่ด้วยการอุ้มลูกให้ทานนม
แนบอกแม่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมรนั้นทำให้ลูกได้รับความอบอุ่น จากสัมผัสของแม่
สอดคล้องกับกัลยา ทองธีรกุล (2559, 1) ที่กล่าวว่า การให้นมแม่เป็นเหตุปัจจัยที่ดีที่แม่
ให้แก่ลูกเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี เป็นการกระตุ้นพัฒนาการการเรียนรู้ผ่าน
ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และเป็นการให้อาหารทั้งทางด้านร่างกายและจิตวิญญาณ ซึ่ง
แตกต่างจากในยุคปัจจุบันที่ถึงแม้จะเป็นการให้ลูกทานนมแม่ แต่ก็เป็นการปั๊มนมแล้วให้
ลูกดูดจากขวด แทนการดูดจากเต้า จากสภาพเศรษฐกิจหรือสังคมที่เปลี่ยนไปก็ตาม

ด้านการดูแลสุขอนามัยของเด็ก แม่จะอุ้มให้ลูกนั่งบนตักเอามืออึกน้ำ เพื่อ
อาบน้ำให้ลูก และใช้มือลูบตามตัวลูกเพื่อเป็นการทำความสะอาดร่างกายนั้น สอดคล้อง
กับ ณัฐกร อินทุยศ(2556, 112 - 119) ที่กล่าวว่าทารกแรกเกิดจะพอใจเมื่อถูกสัมผัสตัว
เบา ๆ ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์

ด้านสาเหตุและการป้องกันการเจ็บป่วยและด้านการดูแลขณะเจ็บป่วย
การใช้สมุนไพรพื้นบ้านที่ปลูกตามบ้านเรือนในท้องถิ่น นอกจากจะใช้รักษาอาการ
การเจ็บป่วยในเด็กแล้วยังใช้สำหรับป้องกันโรคด้วย เช่น การใช้ใบหูกเห็บพอกแก้อาการหัว
โนในเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับฐานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี (2559) ที่ระบุสรรพคุณของใบหูกเห็บว่าสามารถใช้รักษารักษาอาการบวมได้
ทำให้ลดค่าใช้จ่ายและเวลาในการดูแลรักษา รวมทั้งการใช้พิธีกรรมบำบัด เช่น การทำพิธี
บูชาจวมเมื่อเด็กเกิดการเจ็บป่วยที่ไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งจะส่งผลต่อจิตใจของผู้เลี้ยงดูให้เกิด
ความมั่นใจ ดังคำกล่าวของ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2549, 176) ที่กล่าวว่า พิธีกรรม
ทางศาสนา สามารถช่วยได้ในเรื่องของขวัญกำลังใจของคนในครอบครัวและชุมชน
และจวมยังเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ที่ควบคุมการประพฤติปฏิบัติตัวของเด็กเพื่อให้เติบโต

ขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต และในด้านการเล่นของเด็กนั้นการประดิษฐ์ของเล่นโดยใช้วัสดุจากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นนอกจากจะช่วยลดรายจ่ายให้ครัวเรือนตามแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงแล้วยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ด้วย สอดคล้องกับ งานวิจัยของนิตยา ศรีมกุฎกฤษณ์ (2555) ที่ศึกษาเรื่อง การละเล่นพื้นบ้านเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทย – เขมร ที่พบว่า การละเล่นพื้นบ้านมีการใช้หลักการเคลื่อนไหว ซึ่งทำให้ร่างกายแข็งแรง การละเล่นเน้นจิตเบิกบาน ส่งเสริมการมีน้ำใจ ความกล้าหาญ รู้แพ้ชนะ รู้ภัยและมีความอ่อนโยนในจิตใจ

ดังจะเห็นได้ว่าการเลี้ยงดูเด็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร นอกจากจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์เด็กก่อนวัยเรียนให้มีพัฒนาการสมวัยแล้วยังช่วยปลูกฝังรากฐานให้เด็กมีความรักและผูกพันกับท้องถิ่นของตนเอง เป็นการสืบสานภูมิปัญญาที่ดี และมีคุณค่าเป็นมรดกตกทอดมิให้เสื่อมสลายไปตามกาลเวลาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรมของแต่ละชุมชนเพราะปัจจัยทางความคิด ความเชื่อ ของสมาชิกแต่ละสังคมมีความสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมของสมาชิก พ่อแม่ รวมทั้งผู้สูงอายุ ผู้อาวุโส และเครือญาติเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญต่อการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน การส่งเสริมบทบาทในการเลี้ยงดูเด็กจึงจำเป็นต้องพิจารณาระบบวัฒนธรรมในชุมชนที่มีอยู่เดิม ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการส่งเสริมด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เพื่อนำแบบแผนชาติพันธุ์นั้น ๆ มาบูรณาการกับงานด้านสาธารณสุขในการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนให้มีพัฒนาการที่สมวัยตามบริบททางสังคม ความเชื่อ และศาสนาของชุมชนของชาติพันธุ์นั้น ๆ
2. ควรมีการศึกษาการเลี้ยงดูเพื่อการพัฒนาคนในกลุ่มวัยอื่น ๆ เช่น ในวัยเรียน วัยรุ่น เพื่อการพัฒนาศักยภาพคนอย่างต่อเนื่องให้เติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา ทองธีรกุล. (2559). การส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการทารกแรกเกิดด้วย
แนวคิดจิตประภัสสร. ขอนแก่น: ศูนย์อนามัยที่ 7.
- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2549). พหุลักษณะทางการแพทย์กับสุขภาพในมิติสังคม
วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมาย. (2544). วัฒนธรรมพัฒนาการทาง
ประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดศรีสะเกษ. กรุงเทพฯ :
โครงการจัดทำหนังสือเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิม
พระชนมพรรษา 6 รอบ.
- คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนาสุรินทร์. (2553). รวมประเพณีและพิธีกรรม
ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์. ม.ป.พ.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนารเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2561). แผนพัฒนาเด็กและ
เยาวชนแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
เจ. เอส. การพิมพ์.

- ชดาพิมพ์ เฝ้าสวัสดิ์. (2559). **คู่มือการเสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์ สำหรับ**
เด็กวัยแรกเกิด – 5 ปี ด้วย กิน กอด เล่น เล่า. กรุงเทพฯ: ปิยอนด์
พับลิสซิง จำกัด.
- ณัฐกร อินทยศ. (2556). **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพฯ : วี.พรีน (1991).
- นิตยา ศรีมกุพันธุ์ และคณะ. (2555). **การละเล่นพื้นบ้านเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทย –**
เขมร. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต) สุรินทร์: สาขาวิชา
ยุทธศาสตร์การพัฒนามิติภาค(การศึกษาและการจัดการภูมิปัญญา)
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ประกอบ ผลงาม. (2538). **สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย.** สถาบันวิจัยภาษา
และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เปิดสถานการณ์เด็กปฐมวัย.(2557กรกฎาคม). สืบค้นจาก
<http://www.banmuang.co.th/>
- พิทยาภรณ์ สิงหทานตพงศ์ และณัฐวร ตามณิรัตน์. (2555). **ทฤษฎีพัฒนาการเด็ก**
ปฐมวัย. เอกสารการสอน. อัดสำเนา.
- ลักขณา สรีวัฒน์. (2549). **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน.**(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2553). **กรอบ**
ยุทธศาสตร์งานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคระดับชาติปี2554–
2558. (พิมพ์ครั้งที่1). นนทบุรี: สามเจริญพาณิชย์.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมาย. (2544). **วัฒนธรรมพัฒนาการทาง**
ประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดศรีสะเกษ. กรุงเทพฯ :
โครงการจัดทำหนังสือเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิม
พระชนมพรรษา 6 รอบ.

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.(2559มีนาคม). สืบค้นจาก

<http://www.phargarden.com/main.php?action=viewpage&pid=173>

Author

Mrs. Datchanee Malingam

Surin Provincial Health Office

7 Nai Muang Sub-district, Muang District, Surin Province 32000

Email: kung722@gmail.com